

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Inspektion av Förvaltningsrätten i Falun den 22–24 maj 2023

JO:s uttalande i korthet: Den 22–24 maj 2023 genomförde chefsJO en inspektion av Förvaltningsrätten i Falun. ChefsJO:s övergripande intryck av förvaltningsrätten är att den är en väl fungerande domstol.

Vid inspektionen konstaterades att handläggningstiderna i vissa mål varit långa. Dröjsmålen i handläggningen hade ofta uppstått efter det att målen hade markerats som klara för uppsättning. Det fanns ett flertal exempel på socialtjänstmål där handläggningstiden varit alltför lång. Vidare fanns bl.a. ett stort antal skatte- och socialförsäkringsmål som inte hade avgjorts inom skälig tid. ChefsJO framhåller att alltför långa handläggningstider kan påverka förtroendet för domstolens verksamhet och innebära stora påfrestningar för enskilda. ChefsJO ser positivt på att förvaltningsrättens balanser avseende flera måltypen har minskat under 2022 och 2023. Han utgår från att domstolen fortsätter sitt arbete med att korta ned omloppstiderna.

I protokollet tar chefsJO även ställning till de iakttagelser i övrigt som gjordes vid inspektionen. Han gör uttalanden om bl.a. utformningen av domar och beslut, dokumentation och andra handläggningsfrågor, däribland hanteringen av en begäran om förtursförklaring och hanteringen av en begäran om anstånd.

Inledning

Den 22–24 maj 2023 genomförde chefsjustitieombudsmannen (chefsJO) Erik Nymansson en inspektion av Förvaltningsrätten i Falun. Vid inspektionen deltog även byråchefen Dan Johansson, områdesansvariga rättssakkunniga Cecilia Melander och Nathalie Stenmark samt rättssakkunniga Klas Johansson (deltog den 22 maj), Emilia Franke (protokollförare) och Maria Jacobsson.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes den 22 maj 2023 med att chefsJO och hans medarbetare togs emot av lagmannen AA och chefsadministratören BB.

Vid mötet redogjorde chefsJO inledningsvis för JO:s verksamhet samt för syftet med och upplägget av inspektionen. Därefter informerade AA och BB om

förhållandena vid förvaltningsrätten (se nedan under rubriken Redogörelse för förvaltningsrättens verksamhet).

Efter det inledande mötet vidtog granskningen av de handlingar som JO hade begärt fram inför inspektionen. Vid granskningen hade chefsJO och hans medarbetare åtkomst till förvaltningsrättens målhanteringssystem, Vera.

Inspektionen avslutades den 24 maj 2023 med att chefsJO och hans medarbetare översiktligt redogjorde för sina iakttagelser under inspektionen. Vid genomgången närvarade AA, BB och kanslienhetschefen CC.

Efter inspektionen gav AA in en skrivelse till JO samt bilagor till denna. Skrivelsen innehåller bl.a. kompletterande upplysningar kring handläggningen av vissa av de mål som granskades vid inspektionen.

Inspektionens omfattning

JO hade före inspektionen inhämtat förvaltningsrättens arbetsordning, verksamhetsplan för 2023, utdrag ur kanslihandboken samt ett rutindokument för målhantering.

Vid granskningen kontrollerades de tio äldsta pågående målen enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV, samt mål om socialtjänst, socialförsäkring och skatt, mängdmål (fastighetstaxering, folkbokföring, kriminalvård, körkort och studiestöd) och övriga mål. Vidare granskades de tio senast avgjorda målen i varje kategori samt mål enligt LVU, LVM, LPT och LRV som hade avgjorts under perioden den 1–14 april 2023. JO tog också del av en lista över samtliga vid förvaltningsrätten pågående mål.

JO fick tillgång till domar och beslut i original som hade meddelats under 2023 och som senare skulle bindas in i doms- och beslutsböcker. Avgörandena granskades stickprovvis. Vidare granskades mål som hade återförvisats från högre instans till förvaltningsrätten under 2022 och 2023.

Utöver de ovan nämnda granskningsåtgärderna gjorde JO:s medarbetare även ytterligare sökningar i Vera under inspektionen.

Redogörelse för förvaltningsrättens verksamhet

Vid redogörelsen för förhållandena vid förvaltningsrätten hänvisade domstolens företrädare till ett presentationsunderlag som även gavs in till JO (handling 7). Därutöver tillades bl.a. följande.

Förvaltningsrätten har cirka 50 medarbetare. Organisationen är platt och lagmannen är i praktiken chef främst för rådmän och föredragande. Det finns en chef för administrationen, en chef för kansliet och en notarieansvarig rådmän.

Arbetet sker utifrån rotelindelning där varje notarie följer en domare. Även lagmannen dömer i förhållandevis många mål. Samtliga mål direktlotts på en domare och en domstolshandläggare. Målen bereds i hög utsträckning i de respektive grupper som finns för t.ex. skattemål och socialförsäkringsmål.

Det finns ett särskilt fokus på upphandlingsmål, som är en stor målgrupp vid förvaltningsrätten. Domstolen har fler sådana mål än vad som är normalt för en mellanstor förvaltningsrätt. Vidare har domstolen tagit över upphandlingsmål från Förvaltningsrätten i Göteborg i avlastningssyfte. Särskilda måltyper som domstolen handlägger är mål om punktskatt samt mål om sanktionsavgift enligt förordningen (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. När det gäller tvångsmål ser domstolen en ökning av antalet LVU-mål. Socialförsäkringsmålen har i stället blivit färre till antalet. Vad detta beror på är inte känt.

Domstolen är fullt ut digitaliserad och inga fysiska akter finns kvar. De pappershandlingar som kommer in skannas in. Distansarbete sker i hög utsträckning, vilket fungerar bra. Digitaliseringen har varit positiv och det verkar råda full acceptans kring det digitala arbetssättet. Framförallt på kansliet har den digitala hanteringen varit resurssparande.

Målstatuspilen är ett viktigt redskap i målhanteringen. Domstolen håller just nu på att förfina redskapet och att lägga till fler alternativ för målstatus. När det gäller åtgärder som ska vidtas sker kommunikation mellan medarbetare på olika sätt, t.ex. via mail, Skype och på dagboksbladet.

Den stora utmaningen för förvaltningsrätten är att minska balanserna och korta ned handläggningstiderna. Domstolen har längre omloppstider än vad som är regeringens mål. Särskilt i skattemål är handläggningstiderna för långa. Även i socialförsäkringsmål är handläggningstiderna längre än vad som är önskvärt. Det förekommer att även andra typer av mål, t.ex. socialtjänstmål, blir för gamla. Målgruppen skatt belastas en del av att mål blir vilandeförklarade, även om det inte är hela förklaringen till de långa handläggningstiderna. Det finns också mål om sanktionsavgift enligt förordningen om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. som har blivit vilandeförklarade. Dessa utgör i dag domstolens äldsta öppna mål. Mål av sistnämnda slag har en tendens att bli liggande ett tag innan de avgörs.

När det gäller kompetensförsörjning är förvaltningsrätten just nu fullbemannad. Försörjningen av rådmän är god och till hösten börjar två nyutnämnda domare. Domstolen har specialiserade föredragande inom upphandling, skatt och socialförsäkring. På notariesidan är läget mer bekymmersamt, åtminstone på nationell nivå, på grund av en minskning av antalet sökande. Förvaltningsrätten har just fått nya notaries, men det är inte alla domstolar som har fått det.

lakttagelser och bedömningar

ChefsJO:s övergripande intryck av domstolen

Det allmänna intrycket är att Förvaltningsrätten i Falun är en väl fungerande domstol. De domar och beslut som granskades var överlag uppställda på ett begripligt sätt med relevanta skäl. Vissa längre domar hade en kort sammanfattning på slutet, vilket är särskilt positivt. Domstolen verkar vara noggrann med att hålla tidsfrister i tvångsmålen och även i övrigt handlägga dem med tillräcklig skyndsamhet. När det gäller upphandlingsmål visade granskningen att handläggningstiderna var korta och att det inte fanns något att anmärka på vad gäller kommunikeringen, trots den relativt stora mängd upphandlingsmål som domstolen har att hantera. Även de återförvisade mål som granskades hade hanterats med tillbörlig skyndsamhet. Handläggningstiderna i ett antal mål var dock långa, se nedan.

Långsam handläggning m.m.

Av förvaltningsrättens verksamhetsplan 2023 framgår att domstolen under 2022 inte uppnådde regeringens målsättning att 75 procent av målen, exklusive förtursmål, ska avgöras inom sex månader. Vid tiden för inspektionen var förhållandena fortfarande sådana att domstolen inte uppnådde målet. Däremot framkom det – både av verksamhetsplanen (innehållande statistik för 2022) och av färskare statistik – att förvaltningsrätten hade lyckats minska sina balanser under 2022 och 2023, framför allt vad gäller socialförsäkringsmål, mängdmål och övriga mål.

Vid granskningen kunde konstateras att handläggningstiderna i vissa mål varit långa. Enligt den förteckning över pågående mål som JO tog del av fanns det totalt 2 070 öppna mål. Av dessa hade 122 inkommit under år 2021. Det fanns sammanlagt 254 mål som var äldre än ett år. Flertalet var skattemål och ett relativt stort antal bestod av socialförsäkringsmål och mål om sanktionsavgift enligt förordningen om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. I övrigt fanns det även ett antal övriga mål och mängdmål som var äldre än ett år.

Enligt domstolens rutiner ska målstatus i Vera ändras till ”KFU” i mål som är klara för uppsättning. Vid inspektionen kunde konstateras att dröjsmålen i handläggningen ofta uppstod efter det att målen hade markerats som KFU. Ett stort antal mål hade varit markerade som KFU i flera månader utan att domstolen hade vidtagit någon åtgärd. I flera fall hade mål blivit liggande i över ett år och i några fall i över två år utan att någon åtgärd hade vidtagits.

Som exempel kan följande mål nämnas.

Det äldsta pågående skattemålet (mål nr 301-21) kom in till förvaltningsrätten den 21 januari 2021. Vid tidpunkten för inspektionen uppgick handläggningstiden således till två år och fyra månader. Under en period av cirka ett år och nio månader hade domstolen inte vidtagit någon egentlig handläggningsåtgärd.

De två näst äldsta skattemålen (sambandsmål med mål nr 1167-21 och 1168-21) kom in till förvaltningsrätten den 16 mars 2021. Handläggningstiden uppgick därmed till cirka två år och två månader vid tiden för inspektionen. Under en period av ett år och åtta månader hade domstolen inte vidtagit någon åtgärd.

Förvaltningsrättens äldsta pågående socialförsäkringsmål (mål nr 4054-21) gällde sjukpenning och kom in till domstolen den 16 september 2021. Målet bedömdes vara klart för uppsättning i oktober 2021, men var ännu inte avgjort.

Ett annat socialförsäkringsmål gällande sjukpenning (mål nr 4981-21) kom in den 4 november 2021 och var således cirka ett och ett halvt år gammalt vid tiden för inspektionen. Under större delen av den tiden hade förvaltningsrätten inte vidtagit några handläggningsåtgärder.

När det gäller socialtjänstmål avgjorde domstolen den 19 maj 2023 två sambandsmål avseende bistånd (mål nr 651-22 och 1048-22), som hade kommit in till domstolen i februari respektive mars 2022. Handläggningstiden för målen blev alltså cirka ett år och tre månader respektive ett år och två månader. Domstolen hade inte vidtagit några handläggningsåtgärder, utöver att begära in en handling som saknades i det ena målet.

Vid granskningen uppmärksammades även flera socialtjänstmål avseende försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd, där handläggningstiden uppgick till cirka 10–12 månader (mål nr 2163-22, 2887-22, 3024-22 och 3213-22). Det fanns också flera exempel på socialtjänstmål av liknande slag, där handläggningstiden var cirka 8 månader (mål nr 3772-22, 3776-22 och 4048-22). Förvaltningsrätten hade i dessa mål vidtagit endast någon enstaka handläggningsåtgärd i samband med att målen kom in till domstolen.

I ett pågående mål om sanktionsavgift enligt förordningen om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. (mål nr 69-21) uppgick handläggningstiden till cirka två år och fyra månader vid tidpunkten för inspektionen. Under två års tid hade domstolen inte vidtagit några handläggningsåtgärder i målet. Även i ett annat pågående mål i samma kategori (mål nr 559-21) uppgick handläggningstiden till cirka två år och fyra månader. Över två år hade passerat utan att domstolen hade vidtagit några handläggningsåtgärder.

ChefsJO Erik Nymansson: I 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen finns ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid. Vidare föreskrivs i 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion att ett mål vid förvaltningsrätten ska avgöras så snart det kan ske. Det innebär att ett mål som är klart för avgörande inte får bli liggande under någon längre tid.

I regleringsbrevet för budgetåret 2023 avseende Sveriges domstolar har regeringen beslutat att inriktningen ska vara att 75 procent av målen i förvaltningsrätterna, exklusive förturs- och migrationsmål, ska ta högst sex månader att avgöra.

När det gäller socialtjänstmål vill jag understryka att de generellt sett rör frågor som är ytterst angelägna för den enskilde, som ofta är direkt beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Granskningen visade ett flertal exempel på socialtjänstmål där handläggningstiden varit alltför lång och där målen hade blivit liggande utan åtgärd under en längre tid – mellan 7 och 14 månader – trots att de var klara för uppsättning. Det är uppenbart att målen inte har avgjorts inom skälig tid och att hanteringen är oacceptabel.

Även socialförsäkringsmål rör ofta frågor som är mycket angelägna för den enskilde, t.ex. rätten till sjukpenning. Jag har förståelse för att enskilda socialförsäkringsmål kan ta lång tid att handlägga. I det här fallet visade granskningen emellertid att ett stort antal sådana mål hade blivit liggande en längre tid efter att de var klara för uppsättning och att de inte hade avgjorts inom skälig tid. Detta är inte acceptabelt.

I övrigt har granskningen visat att oskäligt långa handläggningstider har förekommit i ett stort antal skattemål samt mål om sanktionsavgift enligt förordningen om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. Jag vill framhålla att alltför långa handläggningstider kan påverka förtroendet för domstolens verksamhet. För en enskild kan det innebära stora påfrestningar att inte få sin sak prövad inom skälig tid. Under inspektionen framkom att förvaltningsrättens balanser avseende flera måltyper hade minskat under 2022 och 2023. Jag ser positivt på denna utveckling, som förhoppningsvis kan leda till kortare handläggningstider framöver. Jag utgår från att domstolen fortsätter sitt arbete med att korta ned omloppstiderna. När det gäller socialförsäkringsmålen vill jag framhålla att nedgången av antalet inkomna sådana mål – som bidragit till att balansen har kunnat minskas – kan vara tillfällig.

Dokumentation och bristande diarieföring m.m.

Under inspektionen uppmärksammades endast ett fåtal brister vad gäller diarieföring och dokumentation. I ett mål hade domstolen inte diariefört en parts begäran om anstånd (mål nr 3559-22). I ett annat mål hade en anteckning gjorts om att domstolen skickat ett e-postmeddelande till en part, men själva meddelandet hade inte diarieförts (mål nr 5397-21).

Det noterades att kommunikation mellan domstolens medarbetare många gånger skedde genom anteckningar på dagboksbladet. Åtgärder som skulle vidtas antecknades ofta där, även om anställda ibland kommunicerade på annat sätt (t.ex. via e-post eller Skype). I ett skattemål (mål nr 1167-21) hade en fullmakt från en advokat inte kommit in, varvid en anställd på dagboksbladet hade antecknat: ”Vad göra?” Vid ett senare tillfälle hade det på samma dagboksblad antecknats: ”Ej delgiven, vad göra?”

När det gäller avslutade mål, i vilka nämndemän deltagit, kunde konstateras att domstolen i många fall hade antecknat datum för föredragning på dagboksbladet. Det fanns dock flera exempel på mål där uppgiften om föredragningsdatum inte hade antecknats på dagboksbladet, men där datumet framgick av

målstatuspilen (mål nr 2150-22, 4413-21, 4872-22 och 3543-22). I något fall (mål nr 191-22) hade det inte dokumenterats vare sig på dagboksbladet eller genom målstatuspilen att målet var föredraget.

ChefsJO Erik Nymansson: I 4 § förordningen (2013:390) om mål i allmän förvaltningsdomstol föreskrivs bl.a. att det under handläggningen av ett mål fortlöpande ska registreras vilka handlingar som kommer in till domstolen, vilka åtgärder som domstolen utför i målet och vad som i övrigt förekommer i målet. Enligt 5 § ska handlingar som kommer in eller upprättas i ett mål föras samman till en akt och de ska efter hand som de kommer in eller upprättas numreras i löpande följd.

Av 21 § Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2022:20) för förvaltningsrätt om registrering av mål i Vera framgår att registreringen enligt 4 § förordningen om mål i allmän förvaltningsdomstol ska göras i Vera.

Några större brister i domstolens diarieföring av handlingar kunde inte konstateras under inspektionen. När det gäller åtgärder som ska utföras framkom att de anställda kommunicerar dessa på olika sätt, t.ex. genom anteckningar på dagboksbladet eller genom att skicka e-post- eller Skype-meddelanden sinsemellan. Om åtgärdsinstruktioner ges på olika sätt i ett och samma mål, kan det vara svårt att i efterhand följa upp och kontrollera vilka instruktioner som lämnats och vem som har deltagit i handläggningen av ett mål. Det kan därför finnas anledning för förvaltningsrätten att överväga om åtgärdsinstruktioner bör dokumenteras på ett och samma ställe, på ett sätt som är beständigt. Handläggningen av ett mål ska enkelt kunna följas både internt vid domstolen och externt av parterna eller vid en utomstående granskning av verksamheten.

Jag har i och för sig inga synpunkter på att de åtgärder som ska utföras antecknas på dagboksbladet, men jag vill påminna om att ett dagboksblad utgör en allmän handling och att anteckningar som görs där kan komma att läsas av både parter och utomstående personer. När det gäller t.ex. frågor och funderingar som anställda har kring målets handläggning kan dessa lämpligen kommuniceras på annat sätt.

För att kunna avgöra om en dom eller ett beslut har meddelats i rätt tid, är det viktigt att det av dokumentationen framgår när målet föredrogs. Efter en inspektion av Förvaltningsrätten i Jönköping i oktober 2022 uttalade jag att datumet för föredragning av ett mål är av central betydelse för när dom eller beslut senast behöver meddelas samt att eftersom målstatuspilens markering inte nödvändigtvis är bestående, utan kan ändras och raderas, är det min uppfattning att det bör framgå av dagboksbladet när ett mål blivit föredraget (se inspektionsprotokoll i ärende med dnr 7336-2022).

Utformning av domar och beslut

Uppgifter i doms- och beslutshuvud

Vid granskningen av avgöranden uppmärksammades att det precis under domstolens logga – längst upp till vänster på den första sidan – ofta stod ett namn, med eller utan titel (notarie eller föredragande). I vissa fall stod det i stället t.ex. ”Domare 7” på samma ställe och i andra fall stod det ingenting alls. Enligt uppgift från domstolens företrädare kommer den målsvarige domarens nummer upp automatiskt när dokumentet skapas i Vera. Notarier och föredragande kan sedan manuellt radera uppgiften om domare och i stället skriva in sitt namn och eventuell titel.

ChefsJO Erik Nymansson: För personer som är vana vid att läsa domstolsavgöranden ligger det nära tillhands att utgå från att den person som anges på aktuellt ställe i avgörandet är den som har föredragit målet. För parter och andra läsare kan det dock framstå som oklart vem den namngivna personen är och varför namnet står där. Detta gäller i synnerhet då det hos andra myndigheter är vanligt att beslutsfattarens namn anges längst upp till vänster i beslutsdokumentet. Det kan därför finnas anledning för förvaltningsrätten att överväga om uppgiften om föredragande bör anges på annat sätt.

Sekretess i dom för uppgifter om en part

I ett mål som gällde fortsatt öppen psykiatrisk tvångsvård hade motpartens personuppgifter inte angetts i domshuvudet. Under rubriken motpart stod det i stället: ”Sekretess, se partsbilaga sekretess”. En sådan bilaga hade fogats till domen, men i domslutet fanns inget förordnande om att sekretess skulle fortsätta att gälla för uppgifterna i bilagan.

ChefsJO Erik Nymansson: Jag finner inte skäl att uttala mig i frågan om de aktuella uppgifterna omfattas av sekretess eller inte. Av allt att döma har den domare som var ansvarig för målet bedömt att motpartens personuppgifter omfattades av sekretess, eftersom uppgifterna har tagits in i en partsbilaga. För att sekretessen för uppgifter som tas in i en dom (t.ex. en partsbilaga) ska bestå, krävs det att domstolen beslutar att sekretessbestämmelsen ska vara tillämplig även i fortsättningen (se 43 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Så har inte skett i detta fall. Jag finner därför skäl att påminna om bestämmelsen.

Domsbilagor

Det konstaterades att domstolen ibland bilagerar det överklagade beslutet till sitt avgörande. Så är t.ex. ofta fallet i socialförsäkringsmål och mål som gäller sanktionsavgifter. Det uppmärksammades att förvaltningsrätten ibland bifogade inte bara myndighetens beslut, utan också det delgivningskvitto som myndigheten hade skickat ut.

ChefsJO Erik Nymansson: För en enskild part kan det framstå som förvirrande att domstolen till sitt avgörande bifogar det delgivningskvitto som hör till

myndighetens överklagade beslut. Parten kan få intrycket att kvittot måste undertecknas och skickas tillbaka. Min uppfattning är därför att förvaltningsrätten i detta avseende bör se över utformningen av domsbilagorna.

Övriga handlägningsfrågor

Bristande kommunikering

I ett antal mål som vilandeförklarats i avvaktan på HFD:s avgörande angående sanktionsavgift enligt förordningen om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. (mål nr 1215-19 m.fl.) har förvaltningsrätten – såvitt framgår av dagboksblad och beslut – inte hört Transportstyrelsen i frågan innan beslut fattades.

ChefsJO Erik Nymansson: Jag vill påminna om att JO tidigare har uttalat att båda parterna bör höras gällande frågan om vilandeförklaring, innan ett formellt beslut fattas (se protokollet från inspektionen av Förvaltningsrätten i Luleå 2015, dnr 915-2015).

Hanteringen av en begäran om anstånd

I ett pågående körkortsmål (mål nr 3559-22), där handläggningstiden vid tidpunkten för inspektionen uppgick till nio månader, hade förvaltningsrätten vid upprepade tillfällen beviljat klaganden anstånd med att ge in kompletterande utredning. Vid de två första tillfällena som anstånd beviljades underrättade domstolen inte parten om att målet kunde komma att avgöras även om någon komplettering inte gavs in inom angiven tid. När anståndstiden hade löpt ut för andra gången kontaktade domstolen parten för att efterhöra om han hade för avsikt att ge in någon komplettering. Parten svarade ja och begärde samtidigt anstånd en tredje gång, vilket domstolen beviljade. Vid tidpunkten för inspektionen hade parten beviljats anstånd med sammanlagt sju månader.

ChefsJO Erik Nymansson: Jag vill påminna om att domstolen har ett ansvar för att driva mål framåt och att detta gäller även i fall då parten själv fördröjer handläggningen av ett mål genom t.ex. upprepade anståndsyrkanden.

Hanteringen av en begäran om förtursförklaring

I ett mål om sjukpenning (mål nr 4530-22) hade klaganden begärt förtursförklaring den 2 februari 2023. Förvaltningsrätten tog ställning till begäran om förtursförklaring först i domen, som meddelades den 22 februari. I domen angavs: ”Då målet härmed avgörs slutligt föranleder begäran om förtur ingen vidare åtgärd.”

Vid den avslutande genomgången uppgav domstolens företrädare bl.a. följande. Den föredragande som tog emot begäran om förtursförklaring kontaktade den målsvariga domaren och informerade om att begäran hade kommit in. Föredraganden, som bedömde att målet kunde sättas upp direkt eftersom kommunikeringen var avslutad, överlämnade målet med sitt domsförslag till domaren. I situationer där ett mål är klart för uppsättning hanteras en begäran om förtursförklaring ibland på detta sätt. I det här fallet blev målet dock liggande hos den ansvariga domaren och sedan var domaren borta ett tag. Målet

omfördelades därför till en annan domare som avgjorde det skyndsamt. Att det dröjde 20 dagar från det att begäran om förtursförklaring kom in till dess att domen meddelades är inte bra.

ChefsJO Erik Nymansson: I 1 § lagen (2009:1058) om förtursförklaring i domstol anges bl.a. följande. Om handläggningen av ett mål eller ärende har oskäligt fördröjts, ska domstolen efter skriftlig ansökan från en enskild part förklara att målet eller ärendet ska handläggas med förtur i domstolen (förtursförklaring). En ansökan om förtursförklaring ska handläggas skyndsamt.

Förvaltningsrättens företrädare har bedömt att hanteringen i detta fall inte har följt skyndsamhetskravet i lagen om förtursförklaring. Jag instämmer i den slutsatsen och är kritisk till den långsamma handläggningen.

Handläggningen av ett mål enligt LVM

I ett mål om beredande av vård enligt LVM (mål nr 1325-23) höll förvaltningsrätten muntlig förhandling den 24 april 2023. Av anteckningarna från förhandlingen framgick att den enskilde begärde att få ge in viss skriftlig bevisning. Rätten gav parten tillfälle att ge in komplettering ”fram till dess att dom meddelas”. I anteckningarna angavs också att domen skulle meddelas ”senast den 2 maj 2023”. Domen kom att meddelas den 27 april. Såvitt framgick av dagboksbladet gavs det inte in några handlingar efter den muntliga förhandlingen. Dock framgick det av den skrivelse som AA gav in till JO efter inspektionen, att en komplettering faktiskt gavs in i målet samma dag som förhandlingen hade hållits. Anteckningarna från den muntliga förhandlingen hade kommit att diarieföras först efter de kompletterande handlingarna, varför dagboksbladet gav intrycket av att inga handlingar getts in efter förhandlingen.

ChefsJO Erik Nymansson: Den omständigheten att händelserna i målet har registrerats i fel ordning är en brist som har medfört svårigheter att följa målets handläggning. I sin komplettering har det offentliga biträdet visserligen hänvisat till den muntliga förhandling som hölls samma dag, varför det – trots bristen – går att förstå att handlingarna gavs in efter förhandlingen. Jag vill ändå påminna om vikten av att handlingar, åtgärder och övriga händelser diarieförs i rätt ordning (jfr 4 och 5 §§ förordningen om mål i allmän förvaltningsdomstol).

När det gäller tiden inom vilken kompletteringen skulle ges in är det min uppfattning att domstolen, vid beviljande av anstånd, tydligt ska ange vilken dag som är den sista dagen för en komplettering. Domstolen bör också upplysa om att målet kan komma att avgöras även om någon komplettering inte kommer in inom den angivna tiden. En annan ordning kan leda till att det blir oklart för parten hur lång tid den har på sig att ge in en komplettering. Domstolen är också förhindrad att avgöra ett mål innan anståndstiden har gått ut. Även om parten redan har gett in en komplettering, måste anståndstiden löpa ut innan målet avgörs om det inte står klart att parten har slutfört sin talan (jfr t.ex. HFD 2014 not. 77).

Vid protokollet

Emilia Franke

Justeras den 2023-08-22

Erik Nymansson